

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีบางอย่างที่มีส่วนในการช่วยผลักดันให้เยาวชนมีปัญหาหรือพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนและเสียหาย เช่น การส่งเสริมค่านิยมในการฟุ้งเฟ้อ กระตุ้นให้เยาวชนมีความต้องการชีวิตที่หรูหรา สะดวกสบายเกินความจำเป็นและเกินกว่าความสามารถของตนเองและครอบครัวจะหา มาได้ นอกจากนี้สถานเริงรมย์แหล่งอบายมุขมอมเมาซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากก็เป็นแหล่งช่วยทำให้เกิดพฤติกรรมที่เสียหายได้ แม้ว่าจะมีความพยายามจากภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ แต่ก็ปรากฏว่าไม่เพียงพอและไม่สามารถดึงดูดเยาวชนส่วนใหญ่ได้เท่าทันกับสภาพแวดล้อมทางสังคมได้

ปัญหาการกระทำผิดของเยาวชน เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งเป็นผลเสียหายร้ายแรงต่อการพัฒนาประเทศชาติ ปัจจุบันเราจะพบเห็นเด็กวัยรุ่นจำนวนมากไม่น้อยที่มีพฤติกรรมต่อต้านสังคมอยู่เสมอ ๆ อาทิเช่น การแต่งกายที่แปลกแตกต่างจากคนธรรมดาทั่วไป การแข่งรถตามท้องถนนในยามวิกาล การใช้สารเสพติด การประพฤติดนไปในทางที่ผิดกฎหมาย ดักขโมย ทำร้ายร่างกาย ซึ่งนอกจากจะทำให้เกิดการสูญเสียทรัพย์สินแล้ว ยังเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลซึ่งน่าจะเป็นอนาคตและเป็นกำลังของชาติที่จะช่วยพัฒนาให้ประเทศก้าวหน้าต่อไป ดังนั้นสังคมจะต้องหันมาให้ความสนใจต่อเยาวชนเพื่อจัดระเบียบสังคมให้เยาวชนมีตัวอย่างที่ถูกต้องในแนวทางและมีพฤติกรรมที่ต้องปฏิบัติให้สมกับวัย

ปัจจุบันเยาวชนกระทำความผิดมีจำนวนมากขึ้น จากรายงานการรวบรวมสถิติคดี ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม 2544 พบว่าเยาวชนที่ศาลได้มีคำพิพากษาให้คุมความประพฤติไว้ภายในกำหนด 2 ปี ได้กลับมากกระทำความผิดอีกถึงจำนวน 213 คน จากผู้กระทำความผิดทั้งหมดจำนวน 662 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 และส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ศาลจังหวัดพิษณุโลก แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว 2545 : 36) จะเห็นได้ว่ามีเยาวชนจำนวนมากอยู่ในภาวะที่ต้องได้รับการช่วยเหลือแก้ไขเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และสิ่งที่ควรตระหนักก็คือ ไม่มีสูตรสำเร็จใด ๆ ที่จะใช้อธิบายสรุปรวบยอดถึงสาเหตุของปัญหา วิธีการเดียวที่จะเข้าใจการกระทำผิดของเยาวชนได้ ก็คือ การศึกษาอย่างเป็นระบบ มิใช่การแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเพียงอย่างเดียว โดยมองสาเหตุของปัญหาในมุมที่กว้างและลึก ทั้งนี้เพราะการรับรู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นแนวทางการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่เริ่ม

เนื่องด้วยปัญหาการกระทำคามผิดของเยาวชน เป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน การที่เยาวชนกระทำคามผิดแล้วไม่ได้รับการพิจารณาแก้ไขอย่างจริงจังและถูกวิธี ผลที่ตามมาทำให้เยาวชนเหล่านั้นอาจจะกระทำผิดซ้ำได้อีก ดังนั้นการศึกษาหาสาเหตุแห่งการกระทำคามผิดของเยาวชนจำเป็นต้องศึกษาถึงปัจจัยทางด้านต่าง ๆ เช่น สภาพจิตใจ ระดับสติปัญญา ปัญหาครอบครัว ปัญหาสิ่งแวดล้อมและกลุ่มเพื่อน ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการบำบัดแก้ไขพฤติกรรมของเยาวชน หาแนวทางประสานความสงบสุขในครอบครัว เพื่อช่วยให้เยาวชนพัฒนาและเจริญเติบโตขึ้นเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อปีพุทธศักราช 2495 เป็นองค์กรที่มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ มีเจตนารมณ์และวิธีการแตกต่างจากศาลธรรมดา กล่าวคือ ในคดีอาญามีหลักดำเนินการมุ่งที่จะค้นหาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ ให้กลับตนเป็นพลเมืองดีด้วยการฝึกอบรม โดยมีได้มุ่งหวังที่จะลงโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ดังนั้นวิธีการของศาลคดีเด็กและเยาวชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการช่วยแก้ไขมูลเหตุของเด็กและเยาวชนที่ขาดระเบียบวินัย หลงผิด ประพฤติคนฝ่าฝืนกฎหมาย ให้ละเว้นจากการประพฤติดีกและกลับตนเป็นคนดีในที่สุด

การพัฒนาเป็นหัวใจสำคัญในการที่จะเปลี่ยนแปลงมนุษย์และสังคมให้ดีขึ้น หรือเจริญขึ้นอย่างมีเป้าหมายด้วยวิธีการที่มีระบบ เหตุผลที่ต้องมีการพัฒนาก็เพื่อยับยั้งความเสื่อมเสีย และขจัดความด้อยพัฒนาให้หมดไปจากสังคมซึ่งเป็นการแก้ปัญหาและนำไปสู่เป้าหมายที่ดีกว่า โดยมีจุดประสงค์หลักของการพัฒนาคือ "มนุษย์" โดยเป็นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของมนุษย์ให้ดีขึ้น เพื่อให้มนุษย์ได้รู้จักนำความรู้ ความสามารถของตนไปพัฒนาสังคมและประเทศอีกต่อไป (วิภากร มาพบสุข, 2540 : 2)

หน้าที่หลักในการพัฒนาบุคคลของศาลเยาวชนและครอบครัว คือ ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้มีความสามารถจัดการกับปัญหารอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันได้

ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดสร้างโปรแกรมพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนเพื่อให้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง ในการพัฒนามนุษย์ เพื่อให้เยาวชนมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและสามารถปรับตัวเองเข้ากับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สังคม โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น และเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เป็นที่เชื่อถือ และยอมรับของสังคมสืบไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุการกระทำผิดของเยาวชน
2. เพื่อกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน
3. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามรูปแบบที่กำหนด

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาและสาเหตุการกระทำผิดของเยาวชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาให้คุมประพฤติ ที่มีปัญหาด้านครอบครัว ระหว่างปี พ.ศ.2545 – 2546 จำนวน 264 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนที่มีปัญหาด้านครอบครัว โดยหาสาเหตุมาจากแบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างปี พ.ศ.2545 – 2546 จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เป็นแบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างปี พ.ศ.2545 – 2546

ขั้นตอนที่ 2 การวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชนที่มีปัญหาด้านครอบครัว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนที่มีปัญหาด้านครอบครัว โดยหาสาเหตุมาจากแบบรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนของ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก ระหว่างปี พ.ศ.2545 – 2546 จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนที่มีคุณภาพชีวิตต่ำ จำนวน 15 คน ตามเกณฑ์มาตรฐานการทำการกิจกรรมกลุ่มของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชนที่มีปัญหาด้านครอบครัว โดยแบ่งการวิเคราะห์ 2 ด้าน คือ

1. คุณภาพชีวิตเชิงบวก
2. คุณภาพชีวิตเชิงลบ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เป็นแบบประเมินความรู้สึกของเยาวชนที่มีปัญหาด้านครอบครัว ที่ประเมินถึงความคิด ความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติตนของเยาวชน แบบ Rating Scale ที่วัดคุณภาพชีวิตของเยาวชนในเชิงบวก และเชิงลบ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมาย 3 ท่าน

ผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา 1 ท่าน ตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือการวัดคุณภาพชีวิตของเยาวชน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตเยาวชนตามโปรแกรมที่กำหนด
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนที่มีปัญหาด้านครอบครัว โดยมีคุณภาพชีวิตในระดับต่ำ จำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ผู้วิจัยมีขอบข่ายในการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนที่มีปัญหา ด้านครอบครัว ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ใน 10 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมใจประสานใจ
2. กิจกรรมใบหน้าปริศนา
3. กิจกรรมครอบครัวในดวงใจ
4. กิจกรรมตราประจำตัว
5. กิจกรรมด่าสายเชนต
6. กิจกรรมจะบอกให้ะคิดอะไรอยู่
7. กิจกรรมใจเขาใจเรา
8. กิจกรรมคุณค่าแห่งใจ
9. กิจกรรมของของความคิด
10. กิจกรรมความหวังในอนาคต

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

โปรแกรมการจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการวัดคุณภาพชีวิตเชิงบวกเชิงลบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นการนำเครื่องมือการวัดคุณภาพชีวิตมาใช้วัดกับเยาวชน ที่มีอยู่ในสังคมทั่วไป
2. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาการกระทำผิดของเยาวชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณภาพชีวิต หมายถึง เด็กและเยาวชนที่ศาลมีคำพิพากษาให้รอการกำหนดโทษ และคุมประพฤติรู้จักดำรงชีวิตความเป็นอยู่อย่างมีระบบ ระเบียบแบบแผน สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มขีดความสามารถ อันนำไปสู่การตั้งเป้าหมายในชีวิต สร้างความงอกงามทางจิตใจ และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ศาลเยาวชนและครอบครัว หมายถึง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหรือแผนกคดีเยาวชนและครอบครัวในศาลจังหวัด

คดีเยาวชนและครอบครัว หมายถึง คดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคตามกฎหมาย

การกระทำผิด หมายถึง การกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นการกระทำผิด และกำหนดโทษไว้โดยกล่าวหาว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำผิด ตามความหนักเบาที่ระบุไว้ในมาตราแห่งกฎหมายนั้น ๆ เช่น คดีลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดว่าผู้ใดเอาทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของครอบครองอยู่ไปโดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 6,000 บาท

สาเหตุของการกระทำผิด หมายถึง ปัญหาของเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมาย เพราะเกิดจากปัญหาทางด้านครอบครัว ปัญหาทางด้านสังคมและสภาพแวดล้อม ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากการประเมินตนเองว่ามีคุณค่าเป็นที่ยอมรับของตนเองและผู้อื่น มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง